

**Анотации на материалите по
чл. 65 от ПРАСПУ**

на гл. ас. д-р. Горан Владимиров Стойковски

катедра „Политически науки и национална сигурност“,
Факултет по икономически и социални науки,
ПУ „Паисий Хилендарски“

за участие в конкурс за заемане на академичната длъжност **“доцент”**,

Обявен в Държавен вестник, бр. 32 от 09 април 2024 г.

Област на висше образование:

9. Сигурност и отбрана

Професионално направление:

9.1. Национална сигурност

Научна специалност:

Сигурност на Балканите – външна политика и дипломация

I. Анотации на материалите

I.A. Монографии

1.

Горан Стойковски. <i>Голямата промяна на македонската република</i> . УИ „Паисий Хилендарски“, 2021, Пловдив, ISBN 978-619-202-683-7, 154 стр.
--

Настоящият критичен анализ представлява комплексно монографично изследване което проследява в хронологичен порядък трансформацията на Македония – процес който в рамките на две десетилетия преобрази държавата напълно. Приложен е интердисциплинарен подход: сравнителна политология и теоретичния международно политически анализ. Анализа изхожда от основната предпоставка, че в основата на голямата промяна стои комплекс от тесни етно-политически интереси на политическите елити т.е. етно-конфесионалният фактор от една страна, и интересите на големите играчи в контекста на международна геополитическа и геостратегическа обстановка, от друга.

Всяка криза на Балканите подхожда и пасва на всеки един сценарий за дестабилизация на международната система в по-широк план, било в регионален, европейски или глобален мащаб. В този контекст, всяка промяна в- и около- Македония представлява значимо събитие което касае въпросите свързани с регионалната сигурност,

мира, стабилността и развитието на региона. Както стабилизация, също така и дестабилизация на международната регионална сигурност може да бъде част от стратегия на сила която иска да ребаланасира европейска, друга регионална или направо световната система.

Монографията обхваща три отделни проучвания които анализират три последователни периода, в които се случиха три ключови събития, и с които всъщност започна голямата промяна. Това са три периода с фундаментално значение за разбирането на македонската проблематика събития: въоръжения конфликт през 2001 година и последвалото Охридско рамково споразумение, после референдумът за ново административно деление и местни избори през 2005 година, и на края предсрочните парламентарни избори проведени през 2008 година. Анализът на тези събития всъщност разкрива странната смесица от етно-политически конфликт, последвалите сложни дипломатически отношения в международната политика, външна намеса и междупартийни компромиси.

2.

Горан Стойковски. *Изгревът на белия полумесец – изгледи за нов турски век на Балканите*. ИРМИ, 2015, София, ISBN 978-9-5498582-7-3, 333 стр.

Турското стратегическо мислене, тактиката, същността на външнополитическите цели и въобще геополитическата визия на Република Турция – представлява актуален проблем, който не е достатъчно изследван от политическата наука в България. Монографията *Изгревът на белия полумесец – изгледи за нов турски век на Балканите* е първата монография написана от български автор, едно ново и оригинално – автентично българско – научно изследване представено пред домашната научна мисловност, което анализира тази изключително актуална проблематика.

Падението на Титова Югославия означаваше и слагане окончателен край и на последните следи от Версайската система. Породеният от тази промяна вакуум бе успешно запълнен от Съединените щати. След заминаването на САЩ обаче, в посока Азия и далечния изток, силовият вакуум отново възникна.

Шеметният възход на Турция в геополитиката след края на Студената война предостави на страната уникална възможност: една мюсюлманска държава да се налага не само като лидер в югоизточна Европа, но и като фактор в отношенията между големи мюсюлмански общности на Балканите в Южен Кавказ и Близкия Изток и съответните държави там, от чието национално пространство тези общности са част.

Анализът разкрива, между другото, и самата същност на три много важни неща: **а)** кои са основните цели заложили във външнополитическата активност на Република Турция след края на Студената война; **б)** какви са възгледите на турския политически елит заложили в новата национална доктрина за Турция в управленския мандат на Партията на справедливостта и развитието, и **в)** кои са особеностите на геостратегическата визия основаваща се на нова идеология: турският ислямски консенсус за реализация на мюсюлманско-ислямски синтез, който да резултира с все-мюсюлманско обединение.

Книгата е структурирана в общо 8 части: предговор с послеслов, увод, и същинското изследване на проблематиката, представено в шест последователни глави. Всяка една от тях разглежда развитието на процесите в геополитиката и анализира ситуацията в глобален и регионален план, както и последиците и практическите резултати от прилагането на турската външнополитическа доктрина в началото на новия 21-ви век.

Изложението е подкрепено със значителен брой примери и графики – карти.

II.B. Научни статии, студии и доклади

Горан Стойковски. **Отворени Балкани пред (полу)затворените врати на ЕС.** УИ „св. св. Кирил и Методий“, 2022, т. I, с. 131-139. ISBN: 978-619-208-314-4; ISBN 314-4 (CD)

Статията изследва феномена на възникнала интензивираше се геополитическа дисфункция на ЕС и ескалираща акумулация на геополитически рискове, период в който се появи, между другото, и евроскептицизма. Това е период в който нови сили са в подем а светът е доведен в ситуация на дълбока социална и политическа промяна. В статията се анализира кризата на регионалната евроинтеграция на Балканите която всъщност настъпи като последица от кризата на интеграцията в самия ЕС. Изследването разкрива същността на слабостите във външнополитическите стратегии на западните съюзници, вследствие на което е възникнала непредвидена ситуация с геостратегическо значение. В този контекст се получи от една страна зацикляне на евроинтеграцията, докато от друга страна, пак, бяха положени основите на един нов и особен малък Балкански съюз – „Отворени Балкани“.

В периода между две срещи на върха на ЕС – в Солун през 2003 г. и в Бърдо край Кран през 2021 г. – евроинтеграцията на Западните Балкани постепенно стагнира. Усетили се че „отворената врата в Солун постепенно се затваря в Бърдо“, някои от страните от все още неинтегрирани Западни Балкани решават да институционализират една особена форма на регионална интеграция. Ръководителите на Албания, Македония и Сърбия образуват „Отворени Балкани“.

Тази статия изследва феномена защо Западът настоява за глобализация, модернизация и демократизация, но забавя процеса на интегриране на Балканите. Статията проследява и защо Изтока е заинтересован от икономическо развитие и проникване на Балканите, иска отчасти модернизация, но отхвърля либералната демокрация, капитализма, западничество и озападняване на обществата – нещо което съблазнява някои местни сили на Балканите.

Крайната цел на анализа е да проследи и покаже до каква степен сблъсъкът на тези концепции застрашава както глобалната, така и регионалната сигурност.

Горан Стойковски. 2024. **Проучвателен прочит на арабската стратегическа „Визия 2030“ и въздействието ѝ върху сръбския геополитически светоглед.** [Exploratory reading of Arabia strategy „VISION 2030“ and its effect on the Serbian geopolitical worldview] в ПУБЛИЧНИ ПОЛИТИКИ.bg (Journal of Public and Good Governance), София, 2024, ISSN

1314-2313, 24-35 с.; достъпно на: <https://ejpp.eu/index.php/ejpp/article/view/511>

Изследването се базира на медиен мониторинг проведен в периода между 2021 и 2023 г. Анализ на дискурса беше приложен като метод в проучване на съдържанието на три документа свързани с национална стратегия за стратегическа промяна, каквато Саудитска Арабия иска да осъществи за себе си. И двете държави – Сърбия и Саудитска Арабия – са членки на Движение на необвързаните, като и двете усилено проявяват интерес за тяхно сдружаване в БРИКС. В Белград повече, в Рияд по-малко, но елитът и в двете държави иска да види връзка (тъждественост) между идеята за формирацията се понастоящем БРИКС и идеологията и политическа философия на доктрината на „необвързаните“ от епохата на Студената война. Настоящият анализ констатира че, системата на едновременните „необвързани“ и настоящата мрежова асоциация БРИКС – не са сродни геополитически парадигми.

Stoykovski, G., Dakova, M., Mincheva-Erturk, A., Nikolov, N., 2024. ***The future of higher education, digitalization and technological decisions through the eyes of students***„[Бъдещето на високото образование, цифровизацията и технологическите решения през очите на студентите], приета за публикуване в *Proceedings of CBU in Social Sciences*, Vol. 4 (2024), *Web of Science*

Тази статия има за цел да посочи необходимите елементи за изграждане на визията за бъдещето на университетите чрез анализ на нагласите и поведението на настоящите студенти. Стотина студенти от първа и втора година в бакалавърска степен бяха избрани да участват в проучването. Това емпирично изследване оценява удовлетвореността на студентите от учебния процес, университетската среда, контактите с бизнеса и предстоящата им реализация. Въз основа на данните, получени от проучването, се получава, че е изградена визия за бъдещето на висшето образование. Проучването потвърждава положителното отношение на студентите към технологичното развитие, но и неяснотата относно влиянието върху характеристиките на пазара на труда. Един от интересните резултати е, че бъдещият университет ще бъде офлайн обучение и тяхното силно желание е това да бъде на един по-социален начин. Въпреки подобреното взаимодействие между студентите и университета те все още се нуждаят от повече внимание към техните мнения и партньорство в най-голяма степен с експерти от практиката.

Горан Стойковски. 2022. ***Кризата на демократичния парламентаризъм като последица от кризата на неолиберализма***, Ред. Колег: Българска асоциация по политически науки, УИ „Св. Климент Охридски“, 2022, с. 85-92. ISSN: 0861-4830

Настоящата статия разглежда в смет вид настъпилото изкривяване на демократичния парламентаризъм, както и отслабването на демокрацията въобще. Тази отрицателна

еволюция се получи в резултат от въздействие на догматизираният и глобализиран неолиберализъм. Кризата на демократичния парламентаризъм настъпи след като политическата власт се отдалечи от гражданите, а центърът ѝ се премести в сферата на икономиката. С други думи: политическото съзнателно загуби в полза на икономическото.

Горан Стойковски. 2021. ***Analysis of the Referendum and the Postreferendum Situation in Macedonia (July 2004 – April 2005)***, political scientific study – process tracing) - Пловдив, Университетско издателство "П. Хилендарски", 2021; 21 стр., e-book, ISBN 978-619-202-695-0 https://fisn.uni-plovdiv.bg/wp-content/uploads/2021/07/Macedonia_Referendum_studia_G.-Stojkovski.pdf

Основна цел на анализа е да проникне в същността на неочаквани и шокиращи политически събития които в един исторически момент сполетяха Македония, и които предизвикаха непредвидени обрати в македонската политика. Подписано през август 2001 г., Охридското рамково споразумение съществено промени Македония. Именно с този мирен договор, подписан от правителството на Републиката Македония (сега Северна Македония) с бунтовници – етнически албанци, започна процесът на разграждане на доминиращата политическа система и установяване на нова: система на споделена власт между македонци и етнически албанци.

Горан Стойковски. 2020. ***Macedonia from dusk till dawn (From Republic of Macedonia via FYROM to North Macedonia)***, [Македония от здрач до зори (от Република Македония през БЮРМ до Северна Македония)], Университетско издателство „Паисий Хилендарски“, 2020 ISBN 978-619-202-565-6 (print) ISBN 978-619-202-566-3 (online) стр. 126-134 - 2020

Македонската държавност днес се изгражда и поддържа в изправено положение и стабилна позиция благодарение на множество международни споразумения и договори. Тези споразумения, постигнати в периода от края на Студената война досега, постепенно превръщат една страна със социалистически и тоталитарен ред, в мултиетническа съвременна демокрация по западен модел. Западните сили се заемат със стабилизиране на Македония съгласно своя геополитическа стратегия с която определят тази важна част от Югоизточна Европа, като своя собствена сфера на геополитическо влияние. И именно, по този начин – с поредицата международни договори – и в актуален международен контекст, македонците профилират своята идентичност и характера на собствената си държава. Чрез тези споразумения и страните от региона също, косвено или пряко в регионален контекст, дефинират своя национален интерес какъвто те имат на Балканите. По този начин се постига желаната и от Запада стратегическа стабилност в Югоизточна Европа.

Горан Стойковски. 2018. ***Залезът на големите разкази и изгревът на амбициозни стратегии*** - В: „Накъде сме тръгнали?“, Юбилеен Сборник с доклади в чест на 60-годишнината на проф. д.п.н. Тодор Танев; София, УИ „Св. Климент Охридски“, 2018; ISBN

978-954-07-4533-6, стр. 222-234

Днес, 50 години по-късно, става ясно, че тази знакова 1968-ма всъщност е годината на голямата промяна която в последствие ще измени природата на капитализма, а с това ще промени до неузнаваемост и самия Запад, но и света като цяло. Тези 50 години са период в който марксизмът, постмодернизмът и свръхлиберализмът се преплитат и надиграват помежду си. Тази драматична борба в крайна сметка предизвика геополитически размествания и глобални промени в международните отношения днес.

Горан Стойковски. 2016. ***Cultura Balcanica: сходства и прилики в пъстрото разнообразие*** - В: CONSERVATIVE QUARTERLY, София, кн. 3-4, 2016; достъпно на: <https://ncbsite.wordpress.com/rep/cb/>

Балканите са „царството“ на противоречията които, макар и трудно, някак си успяват да съжителстват. С други думи: балканското културно пространство е *царството* на противоречията които успешно съжителстват. Балканите не могат да бъдат еднородни: съчетанието между толкова много различни култури всъщност е негова уникална характеристика. Няма балканска нация която да не е непоколебима в увереността си в превъзходството на своята култура над всички останали местни и чужди култури.

Горан Стойковски. 2015. ***Неоимпериалистични стремежи и идеологии на съвременни пандвижения като заплаха за демокрацията и колективната сигурност***, във: „Времена на несигурност и рискове: възможности и перспективи за развитие“; Пловдив, УИ „Паисий Хилендарски“, 2015; ISBN 978-619-202-037-8, стр. 344-354

След края на Студената война настъпи период в който нови сили са в подем а светът е доведен в ситуация на дълбока социална и политическа промяна. Съществуват ли понастоящем реално Руско-турски неоимпериализъм и пан-ислямизъм? Несъмнено радикалните религиозни пан-движения както и неоимпериалистичните стремежи понастоящем сплашват либерална и демократична Европа и въобще представляват опасност за демокрацията и свободата на хората по света.

Горан Стойковски. 2015. ***Меката сила във външнополитическите стратегии: християнство, ислям и култура***, - CONSERVATIVE QUARTERLY, София, 2015.; ISBN 2367-6981; стр.63-67

Въведената през 1990 г. от Джоузеф Най концепция за „меката сила“ описва как една държава може да осъществява влияние в международните отношения в своя полза и даже да предизвиква вътрешна промяна в социалните отношения и културата на други държави без да прилага принуда за осъществяване на тази цел. Чрез тази форма на

външнополитическо въздействие Турция иска да осигури културно, интелектуално, идеологическо и информационно влияние върху балканските народи като представи духовните ценности на своята култура с висок морален авторитет и ги направи по този начин привлекателни за хората.

гр. Пловдив

Изготвил:

07.06.2024

/гл. ас. д-р Горан Стойковски/